

Sociografiske iagttagelser af nyhedsgrupper

Jesper Tække

Copyright © 2003, Jesper Tække

IT University of Copenhagen
All rights reserved.

Reproduction of all or part of this work
is permitted for educational or research use
on condition that this copyright notice is
included in any copy.

ISSN 1600-6100

ISBN 87-7949-035-2

Copies may be obtained by contacting:

IT University of Copenhagen
Glentevej 67
DK – 2400 Copenhagen NV
Denmark

Telephone: +45 38 16 88 88
Telefax: +45 38 16 88 99
Web: www.it-c.dk

Sociografiske iagttagelser af nyhedsgrupper

Abstract.....	4
Indledning.....	5
Om nyhedsgrupper.....	5
Hvordan reguleres socialiteten i nyhedsgrupper ?.....	6
Frihed og fornuft.....	7
Systemisk reguleret kommunikation.....	7
System og omverden.....	7
Form og medie.....	8
Mening.....	8
Kompleksitet og historie.....	10
Kommunikation.....	10
Meningsgrænse og selvorganiserende interaktionssystemer.....	11
dk.fritid.motorcykel.....	11
Selvreference.....	14
Samfund.....	15
dk.fritid.dyr.....	18
Afslutning.....	23
Referencer.....	25

Abstract

This paper (in Danish), aims at describing a strategy - or methodology - for analysing social systems. The methodology is based on Niklas Luhmann's sociological systems theory and pictures newsgroups as self-organizing interactive systems. The paper describes these systems as de-coupled subsystems of society maintaining themselves by reproducing a border of meaning that separates them from a self-defined surrounding world.

The primary concern of the paper is to show how newsgroups can be analysed through the theoretical filter of the methodology. However, at the same time it is a tool applicable for making social analysis of selected empirical areas.

Two Danish newsgroups serve as the empirical cases behind the theory in this paper, but the operationalisation of the theory is the outcome of a discussion of a number of newsgroups with Associate Professor Berit Holmqvist and approximately 30 students from the University of Aarhus.

Indledning

I dette arbejdsrapport vil jeg søge at formidle en analysestrategi eller metodologi, der kan bruges til at udlægge, hvad nyhedsgrupper er. Jeg kalder metodologien for en sociografi, da mit sigte er at skabe et redskab, som kan beskrive den socialitet, der er på spil i nyhedsgrupper.

Sociografien er resultatet af flere års samarbejde med Berit Holmqvist, lektor ved Informations- og Medievidenskab på Aarhus Universitet, samt 'feltarbejde' udført af omkring 30 studerende fra samme institut. Sociografien hviler på en pragmatisk brug af den systemteoretiske sociologi, der er udsprunget fra Niklas Luhmann (1927 – 1998). Efter Luhmanns død er der opstået mange konkurrerende opfattelser af, hvordan hans teorier skal tolkes, og af hvordan man skal arbejde videre med hans almene systemteori. Denne artikel følger Tække og Holmqvist (2002) i deres teoretiske redegørelse, og jeg vil ikke her gå dybere ind i de teoretiske udredninger end nødvendigt for at give et billede af forståelsesrammen som et umiddelbart brugbart analyseredskab.

På længere sigt er sociografien tænkt som et alment værktøj, og således retter den sig ikke kun mod at analysere socialiteten i nyhedsgrupper, men mod enhver form for socialitet, der hviler på og består i tilbagevendende interaktioner. Målet med denne artikel er at give et empirisk funderet eksempel på sociografiens anvendelse og forklaringskraft. Dertil er det mit håb, at artiklen på det teoretiske plan vil formidle et sammenhængende begrebsapparat for opfattelsen af det sociale som noget selvregulerende, selvrefererede, og systemisk. Dermed vil artiklen give læseren vigtige brikker i forhold til at danne sig et overblik over sociale formationer i et moderne samfund.

Om nyhedsgrupper

Nyhedsgrupper er en form for diskussionsgrupper, som folk kan poste bidrag til i form af e-mails, til en eller flere grupper, alt efter i hvilke grupper bidragets emnet passer. Bidrag er dog næsten altid kun adresseret til én bestemt gruppe, da der er store krav til bidragenes indholdsmæssig præcision i de enkelte grupper. Hvis nogen responderer på et bidrag, opstår der en selvstændig *tråd*, således at forskellige diskussioner skilles fra hinanden. Bidrag, der ikke passer til en gruppes emne, bliver afvist og afsenderen risikerer repressalier (fx at blive hånet, bortfiltreret eller meldt for misbrug i dk.abuse). Brugere knytter sig til enkelte grupper, hvor de dels bidrager til kommunikationen af emner, de interesserer sig for, og dels træder i person og drager omsorg for deres netidentitet (Donarth 1999).

De, der benyttede nyhedsgrupper i begyndelsen, var tidligt avancerede computerbrugere - også selv om emnet for diskussionen ikke var relateret til computerteknologi (Gotved 2000 p. 128). Dette må begrundes med, at nyhedsgrupperne opstod i naturvidenskabeligt regi (se Campbell-Kelly og Aspray 1996). Nyhedsgruppernes naturvidenskabelige oprindelse har præget kulturen således, at normer for brug af mediet er nært knyttet til kvantificerbare retningslinier. For eksempel er det ikke velset at signaturer fylder mere end 1/3 af et indlæg. Retningslinierne er samlet i den såkaldte *netikette*, som brugerne af nyhedsgrupper

forventes at have læst, før de bruger mediet.¹ Hertil har hver gruppe en *fundats*, hvori emnet er nærmere defineret, og uønskede typer af indlæg undertiden er illustreret.

Eksempel på fundats:

dk.fritid.motorcykel

Beskrivelse:
motorcykelrelaterede emner

Fundats:
Nyhedsformidling og debatforum mellem organisationer, klubber og enkeltpersoner med interesse for motorcykler.

Emnerne kunne f.eks. være :

- Afgifter på motorcykler
- Lovgivning
- Køresikkerhed
- Visse politimestres forbud mod træf
- Om at køre!
- Og alle de andre ting som "motorcykel folket" måtte finde interessant.

Ønskes ikke:

Køb og salg henvises til dk.loppemarked.motorcykel

Således kan man ud fra såvel den generelle netikette som ud fra den specifikke fundats afvise bidrag som uvelkomne eller acceptere dem ved positivt at knytte an til dem i den videre kommunikation.

Hvordan reguleres socialiteten i nyhedsgrupper ?

Kommunikationen i nyhedsgrupperne kan dog ikke kun forstås ud fra netiketten, men må karakteriseres som værende langt mere kompleks. Netiketten og fundatsen kan godt nok ses som regelsæt, der beskytter grupperne, så de uforstyrret kan opbygge intern kompleksitet, men da ingen udenfor grupperne følger med i kommunikationen, er det altid op til grupperne selv internt at beslutte, om der skal knyttes an til netiketten eller ej.

Ud fra empirien er der store forskelle på, i hvilken udstrækning der faktisk henvises til netiketten og fundatsen, og i mange grupper er det en sjældenhed.² Inskriptioner, her regel- eller normsæt, må altid reaktualiseres ved at blive henvist til i en konkret kommunikation, for at få en betydning for en gruppes videre reproduktion. Da der ingen formel ledelse er i en nyhedsgruppe, kan det følgende altid være op til diskussion, om netiketten skal inddrages som legitimation for at afvise bidrag eller ej og dermed ingen nødvendighed.³ Kommunikationen i nyhedsgrupper reguleres

---

¹ Se: <http://www.usenet.dk/netikette/>

² Det virker til at grupper der beskæftiger sig med naturvidenskabelige emner som fx programmering eller biologi opfatter netiketten mere som en 'naturlov', der har sin berettigelse iboende end grupper der mere orienterer sig mod sociale problemstillinger som fx vægt og kærlighed hvor det mere er 'forkerte' holdninger der kan bevirke irettesættelser.

³ Selvom en gruppe følger nettiketten giver dens foreskrifter kun et ringe billede af det sociale liv og den kan således ikke siges udtømmende at give en brugsanvisning på den sociale praksis der udspilles. Den sociale praksis i nyhedsgrupper tilegnes nok snarere ud fra dens familielighed med andre sociale

således ikke udefra, men udelukkende indefra. Denne refleksion over netikkens kontingente status, indgår ikke i nyhedsgruppernes selvbeskrivelser, og det virker som om netikken og fundatsen opfattes som en mur eller grænse omkring grupperne, der beskytter dem så deres kommunikation kan foregå uforstyrret og ikke mindst frit og ikke-reguleret.

Frihed og fornuft

At opfatte socialitet som ideelt set ikke-reguleret er i tråd med Jürgen Habermas' teori om den kommunikative handling (Habermas 1997). Lidt forenklet gengivet er vi ifølge denne teori fornuftssubjekter, der i fællesskab styrer det sociale mod stadig mere frihed og fornuft, men kun så længe vi ikke er under indflydelse af systemer (fx det økonomiske), der så at sige koloniserer livsverdenes frie diskurs, hvor det bedste argument vil vinde størst tilslutning. I denne forståelse er der altså systemer, der leder os på vildspor, ved ud fra regulatorisk og strategisk kalkuleren, at spille os ud mod hinanden således, at enhver beskytter egne interesser til skade for fællesskabet. Det er imidlertid min opfattelse, ud fra mine nyhedsgruppestudier, at fornuft er et lokalt og kontekstafhængigt fænomen. I forhold til frihed virker det som om, det sociale altid vil være reguleret om end ikke udefra, men af sig selv internt. Således vil frihed for individet i en moderne kontekst, aldrig være frihed til at eksternalisere alle sine potentialer i ét socialt fællesskab. Kun de potentialer der falder indenfor den konkrete gruppes lokale fornuft, som man på et givent tidspunkt er rettet imod kan aktualiseres, hvis man ikke vil risikere eksklusion. I nyhedsgrupper er det slående, hvor snævre grænser, der er for, hvad man kan tale om, og for hvordan man kan gøre det.

Systemisk reguleret kommunikation

I denne artikel vil jeg ud fra Niklas Luhmanns teori give et indblik i de mekanismer, der styrer socialiteten i nyhedsgrupper. Ud fra Luhmann (2000) er socialitet altid systemisk og altid reguleret. Socialitet, der ses som bestående i, og kun ved kommunikation, ses ikke som reguleret af fornuftssubjekter, men som selvregulerende og autopoietisk. At socialitet kun består i og ved kommunikation åbner for at undersøge nyhedsgrupper udelukkende ud fra kommunikationen der foregår i dem. Jeg vil gå ud fra at beskrivelsen kan centrere sig om noget så enkelt som mening, ved at arbejde ud fra den hypotese, at det der lagre sig som omgangsformer, normer, legitime temaer osv. i nyhedsgrupper og andre sociale systemer *altid er noget meningsfuldt der møder tilslutning*. Jeg vil gribe det an på den måde at jeg først indkredser væsentlige teoretiske aspekter og derefter i større og større grad inddrager empiri i form af et par cases. Da Luhmanns teori er en systemteori skal vi først indfange aspekter angående Luhmanns begreb om hvad et system er.

System og omverden

Et system er noget der er afgrænset fra sin omverden, således at det dels kan skelne sig selv fra omverdenen og dels kan skelnes fra omverdenen af en iagttagere. Når vi taler om autopoietiske systemer, taler vi om systemer der producerer sig selv i en omverden som de erkendelsesmæssigt set selv må producere. Nok perciperer vi selv omverdenen, men vi begriber kun omverdenen ud fra egne operationer. Vi kommer tilbage til hvordan dette fungerer mht. sociale systemer i afsnittet om selvreference,

---

erfaringer hvorfor vi må anlægge en mere almen sociologisk tilgangsvinkel i forsøget på at beskrive socialiteten i nyhedsgrupper.

her skal vi skelne mellem tre typer af autopoietiske systemer nemlig: biologiske, psykiske og sociale. Biologiske systemer producerer liv og vi kan sige, at liv er deres reproduktionsmedie, de er ubevidste, men styrer selv udvekslingen af nukleinsyre, proteiner osv. med omverdenen, som de må kunne skelne sig fra. De konstituerer selv deres elementer som elementer, men har brug for, at der er elementegnede genstande i deres omverden, som de har som betingelsesgrundlag; tænk fx på temperatur og næring. Psykiske systemer har bevidsthed som reproduktionsmedie og producerer tanker, hukommelse, perceptioner, følelser osv. Psykiske systemer er strukturelt koplet til biologiske systemer som betingelsesgrundlag; tænk på sensoriske og neurale forudsætninger. Psykiske systemer ville isoleret set ikke kunne opbygge nogen særlig kompleksitet, hvis det ikke var for en tredje systemtype nemlig den sociale, der har kommunikation som reproduktionsmedie. Gennem sociale systemer kan viden 'overføres' fra generation til generation og betydninger kan forhandles (se Tække og Holmqvist 2002b, Tække 2003). Den strukturelle kobling går begge veje således, at de sociale systemer naturligvis ikke ville kunne eksistere uden liv og bevidsthed, men socialitet består kun i kommunikation og får ikke blandet sine elementer sammen med bevidsthed og liv i praksis.

Form og medie

Nu har jeg omtalt tre reproduktionsmedier, men hvad er et medie? jo det er et begreb for processernes modus, det de består i og ved, men også for det, der kan befordre 'udvekslinger' mellem forskellige systemtyper. Før den mundtlige tale må det sociale have været determineret biologisk, således at Kooperationen i samfundet var styret af arveanlæg. Med talen emergerede det sociale som et metasystem der efterhånden har overtaget større og større dele af regulationen af Kooperationen. Med skrift og senere trykken har det sociale efterhånden vundet en større kapacitet til at håndtere kompleksitet (Tække 2003). Medier er i sig selv usynlige, men har den egenskab, at de ved at have løst koblede elementer, danner grundlag for formdannelse. Former optræder altid i medier og former kan kun iagttages fordi de er medierede og fremtræder som figur på en baggrund.⁴ Figuren er formen og mediet er den baggrund hvori formen kommer til syne i kraft af en forskel (se Tække og Holmqvist 2002, Tække 2002b, 2003). Når vi ser en ko, er lyset mediet, det er i sig selv usynligt, men bliver struktureret af koen, der dog kun fremtræder visuelt, fordi den ikke falder i et med baggrunden, fordi den kan skelnes (differentieres). Når vi tænker det er en ko, så er det fordi vi skelner den fra andre former der kommer til bevidsthed, fx en hund eller en hest. Hvis vi siger til én vi står ved siden af, "se der er en ko" vil denne forstå hvad vi mener, hvis denne kender "ko" som et begreb der kan skelnes fra andre begreber. Koen er hverken i øjet, i bevidstheden eller i kommunikationen, den er i omverdenen i forhold til alle tre systemdannelsesplaner. Men vi kan percipere den, begribe den og tale om den som formdannelse.

Mening

Mening kan ses som forskellen på aktualitet og potentialitet (se Luhmann 2000 p. 114). Som medie er mening de potentielle koblinger af aktualitet og potentialitet, mens mening som form er aktuelle koblinger af aktualitet og potentialitet (se Paulsen

---

⁴ Luhmann (fx. 1999) sammenstiller Browns (1969) formkalkule med Heiders (1959) medieteorier. Sammenstillingen giver en teori hvori vi kan definere, det til en hver tid aktualiserede som den markerede side af en tosidet form, mens det potentielle må ses som den anden og umarkerede side af formen.

2001). Mening er ikke kun et bevidst fænomen, sociale systemer betjener sig også af mening. Som form er mening, at noget står i centrum for kommunikationen eller bevidstheden, til forskel fra det der ikke gør, men potentielt kunne gøre det som en figur på en baggrund (se Tække og Holmqvist 2002 p. 5 – 11).

Der kan isoleres tre meningsdimensioner der altid alle vil være til stede i forhold til kommunikation nemlig, en sags-, en social- og en tidsdimension (Luhmann 2000 p. 115). Kommunikationen vil altid handle om noget, der kan skelnes fra andet hvilket udgør sagsdimensionen. Nyhedsgrupper virker til at have den funktion at danne rum for diskussion af et mere og mere bestemt sagsområde og videre til at uddifferentiere sig (dele sig) hvis sagsområdet bliver for komplekst. Dette giver nyhedsgrupper set under ét karakter af at være en struktur med overordnede gruppeområder med busklignende tilvækster af grupper der har udskilt sig med et mere specificeret emne, der efterhånden har rekvireret deltagere nok til at give emnet sin egen gruppe, der i sig selv bære muligheden for yderligere uddifferentiering. Hvis vi ser på den enkelte kommunikation som den fremstår i en tråd, vil denne have et tema der giver den sag der kommunikeres.

Social dimensionen isoleres ud fra forskellen på konsensus og dissens, meget kan man være enig om, men dette vil altid spejle sig i en potentiel uenighed. Man vil altid kunne spørge andre til, om de føler og tænker som man selv eller anderledes, men da situationsdefinitioner netop altid er situerede og dertil kontekstafhængige, vil enighed om noget bestemt på ét tidspunkt, på ét andet, ofte vise sig ikke længere at gælde.

Tidsdimensionen gives ved forskellen på før og efter, en nyhedsgruppe vil altid virke i nuet, men nuet er altid en nutid med en for- og en fremtid. Ud fra sin historie vil gruppen have fastlagt væsentlige selektioner og selvbeskrivelser (såvel sagligt som socialt) hvor igennem fremtiden kommer til syne som potentialitet, hvilket giver basis for forventninger om, at fremtiden vil forme sig på en ikke tilfældig måde.

Der er en række medier på spil når vi taler om nyhedsgrupper, her pladsere skriftsprog sig centralt, men også det computerbaserede medie baseret på software og hardware er centralt for nyhedsgrupper set som medie, men det som jeg her vil hæfte mig ved, er nyhedsgrupper set som *socialt medie*. Nyhedsgrupper set som socialt medie giver antydning af en fælles nyhedsgruppekultur, der går på tværs af alle nyhedsgrupper på samme måde, som alle fodboldklubber i Danmark deles om væsentlige kulturelle fællestræk. Hvis vi opfatter news⁵ som en form i samfundet, så danner news selv medie for en lang række aktualiserede grupper, der kan opstå som en form i dette medie. Generelt må man således forstå nyhedsgrupper som et medie, der danner potentielle koblinger af aktualitet] potentialitet,⁶ som genre, som kultur, som den horisont for de mulige aktualiseringer dette medie giver, ud fra den historie og de tekniske rammer, der er systemets realitet. Når man kender én nyhedsgruppe, vil man bedre kunne ramme formen i et indlæg til en anden nyhedsgruppe, end hvis man ikke kendte til nyhedsgrupper på forhånd. I de enkelte grupper må bidrag forholde sig yderst præcist til de beslutninger, konditioner og semantikker, der er i dem. Dette må de gøre ud fra gruppernes konkrete historie, der giver dem deres konkrete meningsgrænse (identitet). Den enkelte gruppe fremtræder som en form i mediet news, men gruppen bliver selv til medie for de faktiske aktualiseringer af aktualitet] potentialitet (den faktiske kommunikation).

---

⁵ News er det engelske begreb for nyhedsgrupper.

⁶ ”] ” er et tegn der angiver forskel.

Kompleksitet og historie

Kompleksitet som teoretisk størrelse, vil jeg definere som det forhold, at ikke alle elementer i et system på samme tid kan aktualiserer alle potentielle relationer til systemets andre elementer (se Luhmann 2000 p. 61). Derfor betyder kompleksitet altid selektionstvang, man må vælge en mulighed blandt andre, der ikke i samme tidsmoment kan aktualiseres. Sociale systemer, der bliver så komplekse at kompleksiteten overstiger deres kompetence til at håndterer kompleksitet, uddifferentiere funktionsområder i form af nye sociale systemer. Et sådant system vil have arvet en lang række kulturelle forudsætninger fra det system det er udskilt fra, der kan beskrives som en række semantikker. Sådanne semantikker omhandler systemets reference såvel indadtil som udadtil i forhold til hvad man kan tale om og hvordan man gør det. Hvis vi ser på et sådant system, kan vi sige at det er en figur, der fremstår på en baggrund bestående af andre systemer, og at det, der adskiller det fra baggrunden netop er de særlige selektionsstrukturer, der over tid er opstået i systemet. Fra den dag systemet opstår som selvstændigt system, aflejres eller kondenseres der særlige måder at se systemet selv og omverdenen på. Medlemmerne opfinder ikke verden på ny i et konkret socialt system, men trækker på hvad de ved i forvejen fra andre sociale sammenhænge, der hver især igen selv er opstået på samme måde og i sidste instans, i deres oprindelse fortaber sig bagud i historien. Her kan vi tale om forskellige kulturelle baggrunde ud fra hvilke et konkret socialt system selekterer de meninger der produceres i en proces bestående i stabilitet, variation og restabilisering. Fra det tidspunkt systemet uddifferentieres vil det skabe sin egen historie, der giver det sine egne selektionsstrukturer (meningsgrænse) og medlemmernes kompleksitet, stammende fra deres forskellige socialiseringshistorier og løbende erfaringer fra andre sociale systemer, vil kun kunne inddrages legitimt i det omfang de indordner sig i forhold til meningsgrænsen.

Kommunikation

Kommunikation kan ses som enheden af tre selektioner, nemlig af information, meddelelse og forståelse (se Luhmann 2000). Information kan ses som en forskel der gør en forskel, fx får karakteren 7 sin mening ved netop ikke at være 03 eller fx 9. Meddelelse er den adfærd der dels bærer informationen, og dels det som informationen må skelnes fra, for at blive opfattet som kommunikativt bidrag. Her kan et negativt eksempel være, at man vinker til en, der ikke opfatter ens bevægelse som et vink, men som en bevægelse med det formål at klø sig (bevægelsen skal så at sige løskobles fra sin mekaniske tvang, således at den kodet kan ses som en form i et medie af betydningsbærende bevægelser). Disse to selektioner foretages af den, der traditionelt opfattes som afsenderen, altså af den der ytre sig, mens den sidste selektion foretages af adressaten. Forståelse er også altid en selektion mellem mulige forståelser eller af ikke at forstå. Dette begreb om kommunikation giver den konsekvens at den enkelte ikke kan dirigere det sociale, da selektion af forståelse altid er op til andre. Disse andre opfinder ikke selektion af forståelse til lejligheden, men trækker på sociale erfaringer, der gives af de sociale strukturer, der igen gives af det sociale systems historie.⁷

---

⁷ Her kan man tale om konfirmerede former, koblinger af aktualitet og potentialitet fx mht. semantikker, normer og temaer. Se Tække og Holmqvist 2002.

Meningsgrænse og selvorganiserende interaktionssystemer

Meningsgrænse er det centrale begreb i min analyse, det betegner under ét den til enhver tid værende selektionsstruktur. Allerede Husserl er inde på at et æbletræ opfattes vidt forskelligt alt efter hvilket meningsfællesskab det tolkes ind i. Husserl begrænsede dog meningsanalysen til bevidsthedsmæssige sammenhænge, men selv i en sådan kan man se at en skovhugger, en kunstmaler og en frugtavlser vil skelne træet ud fra forskellige potentialiteter. Udfra Luhmann kan vi tænke det enkelte psykiske system ind i forskellige sociale kontekster, der hver især vil give forskellige opfattelseskontekster hvori træet vil kunne komme til syne. En og samme person vil således alt efter den sociale kontekst kunne opfatte træet på flere forskellige måder. Jeg foreslår at vi ser nyhedsgrupper som selvorganiserende interaktionssystemer, der i sig bære sådanne bestemte opfattelseskontekster eller mao. konfirmerede meningsformer. Nyhedsgrupper er således sociale sammenhænge der over tid producerer en historie bestående af tilbagevendende interaktioner. At være medlem af en sådan vil sige, at man er personificeret i systemet, således at der er forbundet visse forventninger til én om udfyldelse af en rolle, om at komme med bestemte bidrag inden for meningsgrænsen, eller med reference hertil, samt at meddele sig på en måde, der er legitim i forhold til systemets historie/meningsgrænse.

Det er ikke ifølge denne teori, strukturer der giver det invariante træk ved sociale systemer, men derimod organisationsformen der karakteriseres som autopoietisk. Det vil sige at sociale systemer selv skaber de elementer de består af. Skabelsen af elementer i sociale systemer sker ved at en ytringen referere til tidligere kommunikation (den kobler tilbage), men ytringen bliver først til et element i systemet, når og hvis det selv bliver knyttet an til i den videre kommunikation. I de enkelte nyhedsgrupper, som kan opfattes som selvorganiserende interaktionssystemer, opstår der særlige kulturer hvor en lang række selektioner allerede er konditionerede, hvorfor der er konsensus om så meget, at det er muligt, at opretholde systemet fra moment til moment. De psykiske systemer i systemets omverden, der bidrager til systemet og udgør systemets betingelsesgrundlag, ved hvad de kan forvente i systemet: hvad det er der kommunikeres om, hvordan tonen er, hvad der er tabu, hvilke holdninger der er legitime osv. og altså derfor hvad der potentielt vil kunne blive element i systemet. Her er det afgørende at kende til systemets historie, da temporaliserede systemer efterhånden har truffet væsentlige beslutninger om eksempelvis moralsk-forholden-sig til et mere og mere klart defineret sagligt domæne, eller netop beslutte ikke at forholde sig moralsk. Her er det væsentligt ikke at forstå beslutninger som individers intervention i sociale systemer, men blot som en særlig kommunikation der selekterer mellem alternativer. Efterhånden mister selektioner deres beslutningsaktualitet og bliver til vanlige og forventelige strukturer i kommunikationen, der virker som preprogrammerede præmisser for andre kommunikationer eller beslutninger (sammenlign med Andersen 2001). Her må man hæfte sig ved, at enhver beslutning eller delstruktur altid kan genvinde sin beslutningsaktualitet og altså udfordres gennem afvigelse (Luhmann 2000 p. 347). I sådanne tilfælde opstår konflikter, der kan føre til at den gamle meningsgrænse undergår forandringer, forsvares eller til at systemet udskiller sig i delsystemer.

dk.fritid.motorcykel

Alt såvel bevidst som kommunikativt kan udlægges som kommende tilsyne i form af mening. Noget står i fokus, men gør kun dette i relation til andet, der ville kunne gøre det i stedet. I princippet kunne det være alt, dette ligger i sagsdimensionen, men i et

socialt system med en historie af tilbagevendende interaktioner er det forventeligt, at noget vil være konditioneret som faldende inden for meningsgrænsen mens andet vil falde udenfor. På denne måde er nyhedsgrupper kompleksitetsreducerende, ved at koncentrere sig om et nærmere bestemt udvalg af legitime temaer. Et system er et system ved at kunne skelnes fra sin omverden via dets egne operationer, dette har meningssystemer tilfælles med biologiske systemer, men til forskel fra disse, kan meningssystemer selv operere med forskellen system | omverden. I nyhedsgruppen dk.fritid.motorcykel må ethvert tema kunne relateres til motorcykler, men de rigtige motorcykler ude på vejen optræder ikke i kommunikationen som andet end i form af begreber. Kommunikationen har således en fremmedreference til noget, der ikke selv kan have fremtrædelse i dens operationer og en selvreference ved at noget i omverdenen netop begrebsliggøres. Begreber får imidlertid kun deres betydning i forhold til andre begreber og nye grænsetilfælde vil undertiden dukke op. Er en scooter en motorcykel var et tema der trak 90 bidrag i dk.fritid.motorcykel. Sproget er ikke selv et system, men et forråd af symbolsk generaliseret mening (Luhmann 2000 p. 134) og det semantiske indhold af begreber konditioneres forskelligt fra system til system. Gennem diskussionen blev en lang række semantikker forhandlet. Denne selvrefleksive proces kan beskrives som en lang række af iagttagelser af omverdenen og som iagttagelser udfra meningsgrænsen af disse iagttagelser (Tække og Holmqvist 2002 p. 19). Meningsforslag enten negeres eller konditioneres og de der konditioneres udgør et snapshot af systemets meningsgrænse. Diskussionen begyndte med en iagttagelse af noget i omverdenen, nemlig en scooter. Vi kan iagttage denne iagttagelse som et meningsforslag om at en scooter er en motorcykel. Meningsforslaget blev følgende søgt afvist hhv. forsvaret, men efterhånden bliver det klart at en scooter ikke i denne gruppe kan betegnes som andet end en knallert, og betegnes derfor fx som en *knallertscooter*. Tråden viser at der i systemet ligger en historisk betinget distinktion, der skubber knallerter ud som tilhørende omverdenen som *tamme væsner*. De personer der bruger sådanne befordringsmidler betegnes som *knallertdreng* eller som *knallerthjerner*. Sådanne personer er ikke ønskede som medlemmer af dk.fritid.motorcykel af flere grunde: knallertdrengene har en dårlig moral da de tuner deres knallerter og kører uforsigtigt og for hurtigt på maskiner der ikke er beregnet til det. En motorcykel (MC) kendes (skelnes) udfra to overordnede parametre nemlig *motorens størrelse* og om man betaler den *uretfærdige afgift*. Knallerter har en for lille motor og deres ejere er enten mindreårige eller barnlige og knallertejere betaler ikke den afgift MC-ejerne kæmper imod.

Det at være medlem af gruppen er imidlertid ikke behæftet med et krav om at eje en motorcykel, selvom dette sammen med teknisk kunnen er vigtigt for et medlems status. Det er selve kommunikationen der refereres til: man vil ikke læse om knallerter eller scootere udfra andre perspektiver end MC-perspektiv, meningsgrænsen. Forholdet omkring medlemskab er kompliceret af flere grunde, dels er det svært om ikke umuligt at smide nogen ud af en nyhedsgruppe, dels er kriterierne for medlemskab ikke fastlagt en gang for alle, og der kan altid dukke nye grænsetilfælde op, der reaktualiserer diskussionen om hvad der skal til for at være medlem. Forholdet kompliceres yderligere af, at bevidsthedssystemer ligesom motorcykler ikke har anden end sproglig fremtrædelse i kommunikative systemer, og derfor ikke kan tilregnes systemet, men kun til dets omverdenen. Dette forhold konkretiserer hvorfor sociale systemer betegnes som selvorganiserende og ikke som dirigeret af enkelte bevidstheder eller af bevidstheder i et fællesskab, med synergieffekt til følge. Mængden af kompleksitet i et system vil altid være mindre end den i omverdenen, her fordi det kun er muligt at realisere en begrænset del af ens potentiale i én social

sammenhæng. Mennesker optræder som personer i, eller medlemmer af sociale systemer, som forventningskolager i kommunikationen, hvortil de kommer med bidrag, der forventes at falde indenfor meningsgrænsen. Begrebet person kan ses som en skelnen mellem handling og oplevelse (Andersen 2001 p. 20). Når noget bliver ytret tilskrives dette den ytrende som en handling og samtidig tilskrives der en bestemt oplevelse af verden til denne. Kommunikation forstås som handling, når sociale systemer skal beskrive sig selv, dvs. at personer kan ansvarliggøres for visse dele af kommunikationen.

Netop oplevelse er et nøgleord når medlemmerne af dk.fritid.motorcykel skal beskrive forskellen på motorcykler og andre befordringsmidler. Man kan sige, at der er en norm om at have *oplevet at skyde den fuldstændigt af* eller mindst en eksplicit respekt for de der har haft denne oplevelse, før man udtaler sig i gruppen. Det der legitimerer en som medlem og dermed ens bidrag, er at have del i denne oplevelse og flere fortæller om hvordan deres grænser er blevet rykket gradvist med større og større maskiner:

For 5 år siden syntes jeg at min storebrors Yamaha MR50 (mystisk importmodel) med 6 hk var vild :o) Da jeg så prøvede en CR125 blev vildskabsbegrebet redefineret og det blev det igen da jeg prøvede en KX500⁸

Semantikkerne bliver fordi oplevelseskriteriet er svært at objektiverer hæftet sammen med maskinernes størrelse:

- >> Enig, før man har risikeret liv og lemmer på en 500ccm 2T crosser, så har
- >> man ingen ret til at udtale sig definatorisk omkring skellene imellem
- >> forskellige 2 hjulede motorkøretøjer. For når man har, er man overhovedet
- >> ikke i tvivl om at scootere om så de er blodtunet til ugenkendelighed,
- >> stadig er og bliver nogle blive og tamme væsner = knallerter.
- >
- > Siger en der aldrig har prøvet en scooter med 15 - 20hk...

Det har jeg nu. Og du har ret, den trækker vildt fra 0-20, men derefter sker der nada. Du skulle prøve en cykkel (eks KX500 eller en 1000'er sports mc) som tipper bagover hvis man giver den fuld gas i 1' gear, det træk en tunet scooter levere på de første meter det levere de andre i ganske meget længere tid.

Prøv lige at vurdere dette lille regnestykke :

scooter, 20 hk 70kg egenvægt + 80 kg chauffør = 150kg/20 hk = 7,5 kg / hk

så lad os tage en KX500

65 hk 95kg + 80kg chauffør = 175 kg/65 hk = 2,7 kg / hk

eller min 9'er

180 hk 190 kg + 80 kg = 270 kg/180hk = 1,5 kg / hk

Og gæt så lige engang om scooteren føles lidt som en traktor med plov.

---

⁸ Tegnet "":o)" er et såkaldt emotikon, der er en særlig form for reference til det bevidste system der ytre sig, dette betyder klovn – og meningen er altså den at han synes at han var en klovn ved at kunne synes at en sådan MC kunne få betegnelsen "vild".

Meningsgrænsen konditioneres over tid, efterhånden bliver kommunikationen indskrænket til ikke at omhandle alt, men kun noget mere specifikt, hvilket på den anden side udvider kommunikationen da emnet nu kan nuanceres og præciseres. Udfra et kompleksitets perspektiv uddifferentierer systemer sig når kompleksiteten bliver for stor. Man kan udlægge dette som dissens om sagsdimensionen. Vi kan se hvordan MC-gruppen opnår identitet ved at udgrænse kommunikation om scootere (MC | scooter) og om knallerter (MC | knallerter), men MC-gruppen udgrænser sig også i forhold til bilister der ofte omtales som *modtrifikanter*. Systemet identificerer sig imidlertid også positivt, eksempelvis gennem bidrag i form af narrativer der fortæller om de frihedsaspekter der ligger i at køre MC, eller om den sexappeal der angiveligt ligger i det. Meningsgrænsen i dk.fritid.motorcykel virker til at kunne beskrives som: *Vi er de frie MC kører der har oplevelsen af og forstanden på at skyde den fuldstændigt af, samt på mekanikken og moralen i forbindelse hermed | de andre, drengene, bilisterne, politikkerne.*

Moral og mekanik er ingen endelig liste man kunne fortsætte at dk.fritid.motorcykel også internt har konditioneret hvad der er ret, hvad der kan betale sig osv. M'erne bestemmer imidlertid ikke landets love, men har i systemets løbende autopoiesis konfirmeret holdninger til en række samfundsmæssigt uddifferentierede funktionssystemer der kan beskrives som symbolsk generaliserede kommunikationsmedier hvilke vi vender tilbage til, når vi har gennemgået hvad selvreference nærmere betegnet vil sige i et selvorganiserende interaktionssystem som en nyhedsgruppe.

Selvreference

Der kan skelnes mellem tre former for selvreference nemlig; basal selvreference der kun angår elementarisk selvreference, selvrefleksivitet der angår processuel selvreference og refleksion der angår systemets selvbeskrivelser (Luhmann 2000 p. 507). Den basale selvreference er nøglen til empirien, da et hvert bidrag må knytte an til tidligere kommunikation. Hvis en ytring skal optages som element i systemet må det selv blive knyttet an til af en senere ytring, så elementer bliver først elementer ved at blive refereret til. Den basale selvreference angår det kulturelle forråd af semantikker som bidrag må knytte an til, for at kunne se sig selv som bidrag, til netop det system som det bidrager til. Dette kan enten ske ved at referere til et andet bidrag, der indgår i en tråd eller ved blot at referer til temaer eller semantikker, der har været kommunikeret tidligere. Den basale selvreference er, at bidraget ser sig selv som et element, i netop den nyhedsgruppe det er stilet til og anticiperer dertil, at blive opfattet på en bestemt måde, hvilket dog ikke på forhånd kan sikres, da selektion af forståelse ikke kan dirigeres af en afsender. Basal selvreference referere altså ikke til meningsgrænsen som form (systemets selvbeskrivelser), men kun til systemet som medie og således som potentialitet. Et elements betydning eller mening bestemmes således ikke udfra sig selv, men udfra hvordan det senere refereres til, hvilket må forklares udfra det næste niveau, hvorpå sociale systemer kan siges at være selvrefererende nemlig via selvrefleksiviteten.

Ud fra Luhmann (2000 p. 193) tales der om selvrefleksivitet hver gang en proces benyttes på sig selv, her når der kommunikeres om kommunikation. Gennem kommunikation om kommunikation forhandles selv- og fremmerefERENCE. Fremmedreferencen omhandler iagttagelser af omverdenen eller mao. konstruktion af omverdenen via selvreference (reference til meningsgrænsen) som vi så det mht. scooteren. Systemet konditionerer gennem kommunikationsprocessen hvordan

begrebet scooter skal opfattes i forhold til andre begreber, der ligeledes referere til omverdenen, men som også bestemmes via selvreference. Altså er der én person der ytre noget om noget, dernæst selekterer andre forståelse af ytringen, og efterhånden vil der fremstå et skel mellem det ikke antagelige og det absolut nødvendige. Hvis man ytre det samme til to forskellige systemer kan man godt opleve at det bliver konditioneret i det ene system, men negeret i det andet system. En væsentlig del af kommunikationen om kommunikation er den om normer, hvilken kontinuert fastlægger hvordan kommunikationen i gruppen skal være:

Nu er NG'er ikke indrettet sådan at man kun må svare på lige nøjagtig det der bliver spurgt om, ligesom ingen på noget tidspunkt er forpligtet til at læse alle indlæg.

I dette bidrag (herover) er det tydeligt hvordan der kommunikeres om kommunikation. Denne kommunikation er imidlertid selv funderet på normer for dens praksis, ellers ville den ikke kunne finde sted. Det er gennem sådanne bidrag at systemet gennem sine strukturer konditionerer de strukturer som den fortsatte kommunikation må følge for ikke at blive afvist. Dette paradoks (at strukturen ændres via strukturen) kan udlægges sådan, at kommunikationen vælger social dimensionen til at stå i fokus (altså som sagsdimension), hvilket naturligvis ikke betyder, at den ikke stadig selv vil være tilstede som netop socialdimension, således at der er konsensus hhv. dissens om hvad der skal konditioneres.

Selve fastlæggelsen af meningsgrænsen må begribes ud fra begrebet om refleksion, der dækker systemets selvbeskrivelser. Ved refleksion forholder systemet sig til sig selv i sin helhed ved at indfører en beskrivelse af sig selv i sig selv. Refleksionen lægger systemets meningsgrænse fast, såvel positivt (vi er dem der ...) som negativt (vi er ikke dem der...) i en sammenligning med omverdenen, i forhold til hvilken systemet adskiller sig.

Jo jo, rolig, der er jo ingen der har sagt at det ikke er en rigtig fin knallert, men der er jo en knallert og kan derfor næppe hidse os så meget op. Knallerter er kedelige ;-)

LOL - men du har rett. Det er derfor vi har forskellige grupper. Jeg er ikke på DFM for å lese om tunede knallerter.

Overstående kan oversættes med, at vi er dem der taler om MC og ikke om knallerter. Systemets selvbeskrivelser er kommunikationer der definerer meningsgrænsen. Refleksionen bygger så at sige ovenpå og eksisterer kun via de to underliggende former for selvreference, men i refleksion er det ikke elementer i forhold til relationer eller begreber og betydninger der forhandles via begreber og betydninger, men selve forskellen mellem system og omverden, hvor systemet ses i sin helhed i forhold til omverdenen. Vi vender tilbage til selvreference i afsnittet om dk.fritid.dyr, men skal først gå dybere ind i problematikken om hvordan samfundet kan beskrives.

Samfund

Samfundet beskrives af Luhmann (2000) som alt der kan nås via kommunikation, derfor er der intet kommunikativt udenfor samfundet til at beskrive dette. Hvis vi ser på det moderne samfund kan det betegnes som funktionelt differentieret, hvilket skal ses i forskel til tidligere måder hvorpå samfundet har uddifferentieret sig for at

håndterer kompleksitetsproblemer (se Tække og Holmqvist 2002b). Den forrige måde samfundet differentierede sig på, betegnes som stratifikatorisk, hvilket vil sige at samfundet var et hierarki, der løste sine kompleksitetsproblemer ved at udskille nye lag der var hhv. underordnede og overordnede i forhold til andre lag i samfundet. Dette gav samfundet sin sammenhængskraft ved at lagene ikke forholdt sig vilkårligt til hinanden, men netop hierarkisk ordnet. På et tidspunkt (omkring år 1500 Ibid.) begynder funktionssystemer at udskille sig fra stratifikationen og blev selvrefererende, eksempler er politikken, retten og økonomien. Fx refererer politikken efterhånden ikke til guden, men til sig selv, ud fra funktionen at garanterer kollektivt bindende beslutninger. At den refererer til sig selv, vil sige at den politiske kommunikation orienterer sig efter en særlig forskel (form) nemlig: position | opposition. Hvis vi fx tænker os en regering, vil denne være den aktuelle magtfaktor, der kan skelnes fra (og kun på baggrund af) oppositionen. Regeringen vil selv kunne udlægges som bestående af en position og en opposition, hvori formen igen vil kunne findes, ligesom det samme forhold gør sig gældende i oppositionen. Den egenskab at former kan genindtræde i sig selv benævnes *reentry* hvilket som begreb også dækker fx kommunikation om kommunikation eller iagttagelse af iagttagelse. Funktionssystemer som politikken virker på basis af særlige medier som Luhmann benævner: Symbolsk Generaliserede Kommunikationsmedier (SGK).⁹ SGK er strukturer i kommunikationen, der sandsynliggør at kommunikation lykkes. At kommunikation lykkes vil her sige at den får effekt, at alter hhv. ego gør dens præmisser til præmisser for egne handlinger. SGK kombinerer motivation og selektion således at ego vil være motiveret til at overtage alters selektionsforslag. SGK varetager forskellige samfundsmæssige funktioner såsom økonomi, der via mediet penge garanterer fordeling af ressourcer eller politik, der som sagt garanterer kollektivt bindende aftaler via mediet magt. SGK optræder som koder i kommunikationen, som sociale systemer kan påtvinge sig selv som binære valg. Dette sker fx når dk.fritid.motorcykel kommunikerer om hvad der bedst kan betale sig; skal man tage nummerpladen af om vinteren eller ej? Skal man have den ene eller anden form for forsikring?. Ifølge Luhmann kan vi ikke deducere os frem til et endeligt antal SGK, der imod må vi finde dem empirisk, ved at undersøge hvilke medier samfundet er polycentreret omkring. Følgende skema viser de SGKer, der i skrivende stund er beskrevet overbevisende:

Skema over SGK:

Funktionssystem	medie	kode
økonomi:	penge,	betaling ikke betaling
politik:	magt	position opposition
retssystem:	ret	lovlig ulovlig
videnskab:	sandhed	sandt falsk
intimitet:	kærlighed	elsker elsker ikke
kunst:	kunst	Kunst ikke kunst
massemedier:	nyheder	information ikke information
religion:	tro	transcendens immanens
uddannelse:	dannelse	god eksamen dårlig
pædagogik:	barnet	gavnlig skadelig for barnet
teknik:	effektivitet	effektiv ineffektiv

⁹ Luhmann har ofte beskæftiget sig med SGK se fx 2000, 1999, 1994, 1986, 1986b.

En særlig aspirant til at få status som SGK er mediet moral, med koden rigtigt] forkert, dette medie er dog ikke noget SGK fordi, der er for stor uenighed om hvordan kodens to sider, rigtig og forkert, skal fordeles (Thyssen 1997 p. 25). Dette betyder ikke, at moral ikke har betydning i sociale systemer, tværtimod, en stor del af kommunikationen beskæftiger sig netop med at afgøre hvordan denne kodes to sider (værdier) skal fordeles. Dette kan relateres til begrebet om det multikulturelle samfund hvor myriader af forskellige moralkodeks konstant støder sammen. Det er antageligt sådan, at forskellige kulturelle aspekter er mere eller mindre udbredte, fx en dansk kultur eller en skandinavisk kultur eller en europæisk kultur eller en vesterlandsk. Man vil kunne finde aspekter af kulturelle ligheder og forskelle mellem disse størrelser, men ingen af dem, heller ikke den mest afgrænsede, i dette eksempel den danske, dækker over en enhedskultur. Vi er alle omverden til en flerhed af sociale systemer og agerer i disse forskellige forhold efter forskellige kulturelle normer. En fanatiker kan følgende betegnes som én der tilkendegiver den samme mening i alle sammenhænge.

Moral kan i selvorganiserende interaktionssystemer finde en mere fast fordeling af kodeværdierne og på denne måde have en form for enhedskultur. I dk.fritid.motorcykel finder man det fx umoralsk med forsikringssvindler, kørsel på tunede knallerter, hurtig kørsel på cykelstier med knallert, hvilket ikke er tilfældet i dk.fritid.knallert. MC-gruppen identificerer sig ikke kun negativt mht. moral, men også positivt; som MC-kører skal man have moralen i orden fx skal man passe på med at have nogen bagpå, man skal ikke køre promillekørsel mm. hvis man skal inkludere sig i gruppen. I MC-gruppen er den moralske kommunikation ikke den mest centrale eller signifikante for gruppen, som vi herunder skal se det er tilfældet med dk.fritid.dyr, men udgør dog et væsentligt aspekt af meningsgrænsen. Selvom ét SGK er dominerende i et system vil de andre SGK også i forskellig udstrækning være præsente i kommunikationen, fx vil der altid være magtrelationer indblandet: nogle er i position og andre i opposition. I MC gruppen er teknik et væsentligt SGK, idet mange diskussioner omhandler hvilke mekaniske tiltag der er de mest effektive. Over tid er det konditioneret hvilke mærker motorcykel, reservedele og teknikker der er de bedste. Også mht. økonomi er der fastlagt en række konditioner for hvad der er bedst, ligesom man har en bestemt holdning til lovgivningen osv. Meningsgrænsen kan altså ikke i denne gruppe udlægges ud fra blot ét SGK, men ud fra helheden af konditionerede værdivalg i forskellige koder til en meget lang række relevante emner i forhold til motorcykler.

Meningsgrænsen består på den ene side af et enormt antal selektioner ud fra de forskellige SGK samfundet stiller til rådighed i forhold til den over tid mere og mere nuancerede sagsdimension. På den anden side virker det som om meningsgrænsen altid overordnet kan beskrives kort, som jeg har vist med dk.fritid.motorcykel. Forklaringen på dette fænomen skal findes i det enkelte selvorganiserende interaktionssystemes funktionelle uddifferentieringsform. Systemerne uddifferentieres fra sagsdimensionen eksempelvis kom dk.fritid.knallert først til verden efter det stod klart at kommunikationen i dk.fritid.motorcykel ikke tolererede den knallertrelaterede kommunikation. Sociale systemer er blinde og døve og de får kun deres impulser og energi fra omverdenen bestående af psykiske og biologiske systemer, der kan percipere, føle osv. Sociale systemer kan som sagt kun kommunikere, men er via deres betingelsesgrundlag inkorporerede i en bestemt materiel, biologisk og bevidst kontekst. På sin side henter psykiske systemer identitet ved at inkludere sig i sociale

systemer hvor de bliver personaliserede og får social respons på deres selvfremsstilling,¹⁰ hvor udfra de kan beskrive sig selv og komme til syne på en social baggrund. Denne kobling mellem det psykiske og det sociale giver en bestemt resonans der bedst beskrives gennem kommunikationsprocessens produktion af semantikker til at beskrive bevidsthedsmæssige fænomener. I dk.fritid.motorcykel nuanceres og rettes kommunikationen mod de tilstande der følger af at køre på motorcykel: oplevelsen af at skyde den fuldstændigt af, oplevelsen af at få den forankørende bilists sprinklervæske udover sig, oplevelsen af at skulle betale afgifter der virker uretfærdigt høje osv. Meningsgrænsen kan således overordnet siges at være betinget af en konsensus (om de primære distinktive træk relateret til motorcykilisme), der giver plads for en dissens (bestående i de forskellige forsøg på at italesætte oplevelserne relateret til motorcykilisme).

dk.fritid.dyr

Jeg vil nu udfra det samlede teoriapparat søge at beskrive dk.fritid.dyr som selvorganiserende interaktionssystem.

Fundats:
dk.fritid.dyr

Udveksling af oplevelser og erfaringer med kæledyr.
Eksempler på relevante emner i gruppen:

- spørgsmål ang. pleje af et kæledyr
- diverse råd til folk, som planlægger, at deres hund/kat skal have hvalpe/killinger
- hvilken hunderace er velegnet som familiehund
- hvordan skal jeg fodre min pythonslange

Altså en nyhedsgruppe, hvor alle mulige spørgsmål/fortællinger/råd vedr. ens kæledyr kan tages op.

Konkret at iagttage en nyhedsgruppe vil altid sige, at man sidder med en e-mail postet til en given gruppe; et element, der ser sig selv som element i netop det system, hvori det forventes at blive optaget som element. Et enkelt bidrag der ikke indplacerer sig på en tråd, men selv potentielt ville kunne begynde en ny tråd, knytter sig alligevel til systemet ved at handle om dyr, om noget i relation til dyr, eller måske endda om systemet og dets medlemmers forhold til dyr og til hinanden. Bidraget knytter sig altså til tidligere kommunikation, men hvis det skal give anledning til at yderligere kommunikation tilknyttes sig, må det også have en hvis informationsværdi og derfor pege på noget i omverdenen, der gør en forskel.:

Hejsa alle sammen.

Jeg har en ørkenrotte (han) der er 2 1/2 år gammel. Han har fået et sår på maven som der er gået betændelse i. Jeg aner ikke hvad jeg skal gøre... Jeg har ingen anelse om hvad det vil koste at få den behandlet af en dyrlæge, og om der kan gøres noget ved det. - Eller om det er bedst at aflive den, og hvad det vil koste. Folk siger til mig at jeg bare selv kan slå den ihjel, da det ser slemt ud, men det kan jeg ikke.

---

¹⁰ Se Luhmann 1999b især kapitel 6 og 8 om begrebet selvfremsstilling.

Er der nogen der har nogle ideer om hvad det vil koste at få en dyrlæge til at kigge på ham.

Mhv Mette

Dette indlæg begyndte en længere tråd: der er noget i omverdenen (en syg ørkenrotte). Mette¹¹ iagttager fænomenet ud fra en oplevelse af ansvar for at handle, men kan ikke afparadokserer et dilemma mellem medierne penge og kærlighed. Vi skal nu se på besvarelsen:

Kommer an på hvor du bor osv.

Min dyrlæge tager mindre i konsultation for smådyr end hun gør for hunde og katte. Såret skal sikkert bare behandles med antibiotika som ikke er voldsomt dyrt.

Du kan IKKE selv slå din ørkenrotte ihjel, det må du ikke medmindre du er uddannet til det, desuden vil det også være meget smertefuldt for det lille kræ at blive "kværket" af sin egen "moar"! (Dernæst går det under dyremishandling, men det er en anden ting.)

- Jane

Hvis vi ser Mettes bidrag som systemets førsteordens iagttagelse og dermed dets fremmedreference, så er Janes besvarelse at forstå som systemets selvreference, der iagttager Mettes iagttagelse ud fra systemets konditionerings. Det refererer altså til systemet eftersom begrundelsen for at gå til dyrlæge, kører på konditionerede værdivalg i kendte koder i systemet: Penge: kodens positive værdi vælges (betal). Moral: gør det ikke selv, det er ondt, forkert. Ret: det er ulovligt at gøre det selv. Kærlighed: det ville være ukærligt at gøre det selv. Jane afslører ved denne kompakte og programatiske besvarelse sig selv som yderst kompetent rent socialt, samt som én der netop har den viden, der regnes i denne gruppe. Dertil eksemplificerer hun også, hvad der er systemets meningsgrænse: *Vi er dem der har de rigtige holdninger til dyr, og at udleve disse holdninger er vigtigere end alt andet.* dk.fritid.dyr synes at befinde sig i en omverden, der ikke har rigtige holdninger til dyr. At have de rigtige holdninger indebærer fx altid at betale hvad det koster, uanset hvor meget; ellers skal man slet ikke have dyr:

man skal ikke have et dyr hvis man ikke vil betale prisen

--

Hvis dyret er sygt skal det til dyrlæge, og hvad det koster må man tage med, ellers skal man ikke have dyr

--

Man får en fornemmelse for systemets konsekvens, i forhold til det hele tiden at vælge kodeværdi, efter hvad der tænkes som den bedste indretning af samfundet, ud fra den rigtige holdning til dyr. Denne overordnede kode giver blindhed overfor kontingensten i iagttagelserne og giver sig fx udslag i følgende ytringer:

Slitagen på lejligheden er nok ikke meget større, når man har dyr end når man har børn

---

¹¹ Alle navne er ændret.

(...) jeg kan da se at barnet der boede her før også har slidt på dørkarme osv

--

Nå, bor du også et sted, hvor havens fugle er blevet skræmt væk af naboens børn??

--

Jeg ville med glæde spænde dig godt fast og dumpe dig i havnen!!!!

Det sidste eksempel er hentet fra en tråd hvor én i spøg tilbyder at sælge en ikke eksisterende opfindelse, nemlig en katteholder – hvilket altså bliver taget ham meget ilde op. Disse tre eksempler viser, at dk.fritid.dyr mindst ligestiller børn og dyr, samt at voksne med forkert indstilling burde aflives.¹² Forskellige koder diskuteres i forhold til meningsgrænsen fx lange diskussioner om lovgivningen, som den ligger nu, repræsenterer den rigtige holdning til dyr eller ej. Noget af det tætteste vi kommer til meningsgrænsen i positiv forstand er følgende konfirmation af en ytring, der udtrykker gruppens identitet: man indlever sig i hvordan dyr bedst behandles:

du har helt ret i at disse ting (...) nøjleordene ligger netop i motion og stimulation samt aktivering af hunden.... Og motion alene kan ikke gøre det hundene skal også have lov til at bruge hjernen

Dyrevelfærd er ubetvivleligt yderst vigtig for moderne menneskers identitet, men sult, krig, naturkatastrofer, forurening mm. må dog, om ikke andet, så sidestilles ud fra en almen betragtning.¹³ Herunder er der et eksempel, hvor en person prøvede at mane til en fornuft, der også inkluderer andre parametre end dyr:

Men disse indlæg provokerede også mig stærk, idet jeg kom til at tænke på, at de fleste for det første ikke havde nogen relevans for trådens indehaver, og for det andet med tanke for mange børns mistrivsel her i landet, at mange hunde bliver behandlet bedre end disse. Selvfølgelig har det ikke noget med dyr at gøre, men det tricker jo åbenbart mig

Sådanne bidrag bliver ligesom ikke hørt, hvis de overhovedet besvares knyttes der ikke an til den saglige argumentation, men fx til sprogbroen. Det saglige indhold bliver således ikke til element i systemet da det ikke knyttes an til af en senere ytring. Gruppen, der er uddifferentieret fra sagsdimensionen, er i sin form fanatisk og diktatorisk: dyrevelfærd | alt andet. Men systemet udgør ikke den hele sociale omverden for nogle af medlemmerne, der hver især er omverden til mange andre sociale systemer. Systemet har blot den funktion at kommunikere dyrevelfærd, hvilket de der er medlemmer henter identitet igennem. Gruppens identitet (meningsgrænsen) skal derfor også være klar, hvorfor der kommer kraftige reaktioner hver gang der kommer bidrag, der vil kunne give det indtryk, at gruppen ikke har en uforbeholden, altopofrende holdning til dyr.

---

¹² Sådanne udtalelser ville medlemmer givetvis ikke komme med i andre sociale sammenhænge. Udtalelserne er konditioneret af meningsgrænsen i dk.fritid.dyr og således forventelige her, men vil være usandsynlige i andre grupper.

¹³ Det er et generelt forhold for nyhedsgrupper at vælge en sag ud som det vigtigste i verden. I dk.helbred.slank er det vigtigste fx menneskers vægt, i dk.snak.seksualitet er det troskab, i dk.edb.internet.webdesign.serverside er det open source, etc.

Hvis du går op til din læge, er jeg sikker på, at du kan få både Fontex og en henvisning til en god psykiater. Guderne skal vide, at du har brug for det. - og med en patient som dig, vil psykiateren ikke behøve andre - det er vist stof i dig til at han kunne skrive en bog. Selv, så jeg dig hellere i en spændetrøje.

Dorte

Cats know what we feel. They don't care, but they know

Dette hænger sammen med enkeltpersoners identificeren sig med netop denne livsholdning. De henter identitet gennem systemet, men ville ikke kunne gøre dette, hvis der kunne hæftes tvivl om systemets identitet. Hvis individer skal kunne hente identitet ud fra systemet, må der ikke være tvivl om systemets holdning:

Jeg tænker også på nye skribenter i gruppen, der risikerer at tro at det han siger er sandt - For ellers ville han ligge i mit killfilter nu!

Personer kommer til syne i kommunikationen og får netop mulighed for dette, hver gang der opstår en lejlighed til at *gå i rette med forkerte holdninger*. Dette fænomen kan også beskrives ud fra begrebet reentry: systemet indfører en beskrivelse af omverdenen i systemet; igen lidt karikeret: *vi er dem med de rigtige holdninger til dyr med en omverden, hvor vi bider mærke i forkerte holdninger til dyr*. Reentryet giver et billede af denne omverden i systemet selv, ved at enkelte personer tilskrives de uønskede (forkerte) holdninger. Disse personer ses gerne som antagonister, der i news går under navnet trolls, der er en betegnelse på personer, der under falske forudsætninger prøver at genere systemet (se Donath 1999). Der findes trolls i mange forskellige grupper, de kører deres spil, men i de enkelte grupper risikerer enhver, der træder ved siden af konditioneret opførsel at blive karakteriseret som troll, hvilket diskuteres åbenlyst.

Efter den måde Hans argumenter i tråden om fyrværkeri på hundeng'en, er han bare en troll

Systemets meningsgrænse, hvorudfra det adskiller sig fra sin omverden betyder, at værdierne i de SGK der iagttages ud fra indordnes efter denne grundform. Der skal betales, hvilket betyder, at det ikke er den mest økonomisk rentable løsning på en problemstilling der selekteres, hvis denne ikke samtidig er den bedste løsning med dyret i centrum. Med 'teknik' som eksempel er en effektiv løsning på en problemstilling kun acceptabel, hvis denne samtidig tilgodeser dyrets behov. Men koden i systemet er en moralsk kode og ikke et SGK, værdierne rigtig | forkert kan ikke fordeles med den samme klarhed som i økonomi foreksempel. Men i dk.fritid.dyr er der ikke en tilfældig diskussion af hvad der er rigtigt og hvad der er forkert. Gennem systemets historie er der foretaget væsentlige valg (der efterhånden har mistet deres karakter af at være beslutninger), der giver specifikke forventninger (struktur) og dermed mere konkret giver meningsgrænsen form. Gruppens medie er de potentielle ting, der kan siges om hvordan mennesker skal forholde sig til dyr i en newskontekst, altså potentielle koblinger af aktualitet og potentialitet. Formen udgøres af hvad der er konditioneret som aktuelle koblinger af aktualitet og potentialitet. Systemet har dannet fælles semantikker for iagttagelser af omverdenen. Hvad betyder det fx at være god ved en hund? Kan man være det, når man bor i en mindre lejlighed. Meningsgrænsen konstitueres af hvad der bliver sagt og efterfølgende konditioneret

(gjort til betingelse for følgende kommunikation) eller, mao. besluttet. Dette giver en model, hvor systemet reproducerer sig, varierer sig og restabiliserer sig på ny.

Personers status som medlemmer bliver forhandlet, hvis de anfægter meningsgrænsen. Sagligt set kan kun temaer, der relaterer sig til dyr antages. Mht. tema, så følger en tråd kun sjældent ét tema, men skifter ofte således at et tema bliver til nyt tema. Under sådanne temaskift kan der godt komme temaer op, der ikke har med dyr at gøre, uden dette får konsekvenser for den person der begynder. Hvis nogen derimod søger at indlede en tråd om noget, der ikke kan legitimeres ud fra dyr, fordømmes de, ignoreres eller bliver henvist til andre grupper. Udfra socialdimensionen bliver det dog ofte nødvendigt at tage temaet for medlemskab op til fornyet debat. Betingelserne for medlemskab bliver forhandlet når personer søger at omdefinere meningsgrænsen, eller opfører sig på en uønsket måde. I sådanne tilfælde må konditionerne reproduceres for at likvidere den uønskede adfærd. Sådanne episoder kan antage flere forskellige forløb 1. Personen irettesættes, 2. Personen depersonaliseres (beskyldes fx for at være troll) 3. Konditionerne for medlemskab i forhold til opførsel ændres. 1 og 2 er udtryk for systemkonformitet, mens 3 er udtryk for systemvariation. Systemet må have en meningsgrænse, der regnes som værende stabil, for at variation kan identificeres og konditioneres og dermed føre til en restabilisering (se Luhmann 1994). 1, 2 og 3 optræder ofte blandet i den samme kommunikation og resultatet af 'forhandlingen' kan ses som en beslutning, der både angår det som har stabiliseret sig i systemet og om personen regnes som medlem. De næste uddrag er fra en tråd, der opstår med det ene formål at diskutere en persons medlemsstatus:

Jeg synes imidlertid, at det virker som om du mest er ude på at provokere/såre andre. Det er ingen tjent med.
Du er velkommen til at deltage i diskussionerne, men hvis du vil have, at andre skal lytte, så synes jeg at du skal argumentere på en pænere måde

Personen, som vi kalder Hans, forsvarer sig med at have en gadedrengerolle; et meningsforslag, der søger at give plads for at Hans kan tilkendes specielle friheder i forhold til 'god tone' i gruppen. Han skriver:

Du må også være opmærksom på, at der sikkert er en del som blot trækker på smilebåndene, når denne Hans gadedreng kaster brænde til bålet, og ikke hopper på provoens indlæg

Dette lykkes ikke i første omgang, da der svares afvisende:

Du risikerer iøvrigt blot at ryge i folks killfilter, for i længden kommer det til at virke useriøst og kedeligt. Indtil videre har dine provokationer da ikke ligefrem øget sagligheden i forhold til emnet dyr, for din største bedrift er da, at få skabt en debat om dig og dine debat-evner...tørt (...) var der nogen der sagde troll?!

Men så kommer hjælpen hvor, der åbnes en dør for Hans' fortsatte status:

Med fare for at få rykket knuppen af som symptissør... Du er vist ikke så slem, hvis jeg

har ret i at jeg er kommet frem til at du egentlig blot søger andre synspunkter og ikke er lukket totalt af for at ændre holdning? Din debatform kan virke meget fremfusende og voldsom, men hvor styg er du i virkeligheden?

Det er godt med en god debat, men det kan også blive for meget og grænsen kan du tilsyneladende ikke rigtig se. Hvad er din seriøse holdning nu? Har du ændret den, eller er du virkelig en lukket dør?

Hans svarer ikke direkte på dette, men da et sideløbende rema om fyrværkeri og hundes velfærd efterhånden bliver tema, skriver Hans således:

Der er jo ikke kun hunde, der panikker, når der "fyres af".
Ja, det er også der hvor jeg efterhånden selv begynder at se, "hvor skoen trykker"

Hans klarer frisag i denne omgang og systemet har nu fået reproduceret meningsgrænsen, her er fx ikke plads til gadedrenge.

Afslutning

Nyhedsgrupper kommer i dette perspektiv til syne som selvorganiserende interaktionssystemer, der reducerer kompleksitet. Komplexiteten der reduceres kommer dels fra newskulturen, dels fra den kultur der hidhører til emnet og dels fra samfundsmæssige kultursfærer som de enkelte medlemmer har med, fra andre sociale sammenhænge. I de enkelte nyhedsgrupper giver tidsdimensionen anledning til en kontinuerlig tolkning af den aktuelle situation ud fra en forestilling om eller et mål i fremtiden, samt en tolkning af denne ud fra fortiden. Dette er en kontinuerlig fastlæggelse af den egne tilstand, af systemets egen kultur. Kultur skal her forstås som øjeblikks billeder af predefinerede tematikker og selektionsstrukturer for holdninger, normer og værdivalg i SGKer i forhold til erfarede, oplevede eller forestillede situationer der kommunikerer. Grupperne er uddifferentierede fra sagsdimensionen og har distingveret deres emne (saglighed) fra og i forhold til en mere og mere fastlagt omverden. Konsensus og dissens fremtræder ikke længere tilfældigt, men fastlagt i forhold til en mere og mere kompleks (velbeskrevet) omverden. Grupperne forholder sig til de omgivende kulturer og fastlægger flere og flere nuancer i forhold til sagsdimensionen (konsensus) og åbner herved for en mere og mere målrettet dissens angående mere og mere detaljerede aspekter vedrørende emnet.

Nyhedsgrupper giver i det digitale medie news mulighed for en social udfoldelse der graver dybt i forhold til problemstillinger der i moderniteten ikke gives endelige svar på. Samtidig viser nyhedsgrupperne hvordan socialitet aldrig er ensbetydende med, at det psykiske og det sociale går i ét med hinanden. Der gives rum i sociale systemer for afvigelse, for nuancer, men der er en grænse, en meningsgrænse der er funderet paradoksalt og derfor ikke tåler blotlæggelse. Hvad med de børn der har det dårligere end hunde? hvad med de hensynsfulde bilister? Der er ingen ikke systemisk og ikke reguleret livsverden hvor alter og ego flyder i ét med hinanden. Personer konstrueres i forskellige sociale sammenhænge og tilskrives ansvar for handlinger og bestemte intentioner eller måder at opleve på. Når de inkluderer sig i sociale systemer ved at bidrage, kan de ikke bare gå i ét med de sociale systemers holdninger og normer, da de enkelte sociale systemer kun giver rum for at udtrykke en stærkt begrænset del af det psykiske potentiale. Meningsgrænsen er et ontologisk grundlag, et nødvendigt

unde, et diktatur den enkelte selv vælger at deltage i, på lige fod med andre i samme situation.

Referencer

- Andersen, Niels Åkerstrøm. 2001 "Beslutningens ubesluttelighed" arbejdspapir. <http://www.cbs.dk/departments/mpp/papers/papers.shtml>
- Brown, G. Spencer. 1969. *Laws of form*. George Allen and Unwin LTD. UK.
- Campbell-Kelly, Martin og Aspray, William. 1996. *Computer*. A history of the information machine. BasicBooks, HarperCollins Publishers, Inc. USA.
- Donath, J. 1999. Identity and deception in the virtual community. Smith & Kollock USA.
- Gotved, Stine. 2000. *Cybersociologi – Det samme på en anden måde*. (Ph.D.-afhandling). <http://akira.ruc.dk/~gotved/Stine-phd.htm>
- Habermas, Jürgen 1997. *Teorien om den kommunikative handling*. Aalborg Universitetsforlag og Institut for pædagogik og uddannelsesforskning .
- Heider, Fritz. 1959. *On perception and event structure, and the psychological environment*. Fra Psychological issues. Vol 1, no. 3 1959. Monograph
- Luhmann, Niklas. 1986. *Ecological communication*. Polity Press. UK.
- Luhmann, Niklas. 1986b: *Love as Passion: The Codification of Intimacy*. Polity Press
- Luhmann, Niklas. 1994. *Kunstsystemets evolution*. Illuprint. Det kgl. Danske kunstakademi. KBH.
- Luhmann, Niklas. 1999. *Die Gesellschaft der Gesellschaft*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag.
- Luhmann, Niklas. 1999b. Tillid – en mekanisme til reduktion af social kompleksitet. Hans Reitzels forlag.
- Luhmann, Niklas. 2000. *Sociale systemer*. Hans Reitzels Forlag.
- Paulsen, Michael. 2001. *Social Searching: And other Media of the Modern Society*. MA-Program. Philosophy and Theory of Science Center Aalborg University.
- Qvortrup, Lars. 2002: *Virtual space: The spatiality of virtual inhabited 3D worlds*. Springer Publishers.
- Thyssen, Ole. 1997. *Værdiledelse: Om organisationer og etik*. Gyldendal.
- Tække, Jesper. 2002. Cyberspace as a Space Parallel to Geographical Space. In *Qvortrup 2002*.
- Tække, Jesper 2002b. *Internet – Rum, medier og form*. in *Samson: et medietidsskrift*. 12 årgang. No. 1.

Tække og Holmqvist. 2002. *Nyhedsgrupper set som selvorganiserende interaktionssystemer: En analysestrategi baseret på sociologisk systemteori*. Papers from The Centre for Internet Research

Tække og Holmqvist. 2002b. Samfundets læring. in *Unge Pædagoger Nr. 7/8 / 2002: Det fysiske rum for undervisning og læring*.

Tække, Jesper 2003. *Media Theory and Social Systems*. Paper to "The 47th Annual Conference of the International Society for the Systems Sciences (ISSS)" 2003